

Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid in
gemeenten en steden in Vlaanderen.

Deelrapport Buitenschoolse Opvang en
Activiteiten

Onderzoek in opdracht van de Vereniging van
Vlaamse Steden en Gemeenten.

Sighile Buyle, Kristien Nys, & Kathleen Emmery
Kenniscentrum Gezinswetenschappen van Odisee Hogeschool

Colofon

Referentie Buyle, S., Nys, K., & Emmery, K. (2026). *Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid. Een onderzoek bij lokale besturen in Vlaanderen in opdracht van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Deelrapport Buitenschoolse opvang en activiteiten*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

<https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/lokaal-gezinsbeleid-voor-lokale-besturen>

Contact Odisee - Kenniscentrum Gezinswetenschappen
Huart Hamoiriaan 136, 1030 Schaarbeek
02-240 68 40
kcgezinswetenschappen.odisee.be
kcgezinswetenschappen@odisee.be
Kathleen Emmery: kathleen.emmery@odisee.be

Dit is een van de deelrapporten van een onderzoek bij lokale besturen in Vlaanderen naar lokaal geïntegreerd gezinsbeleid. Naast dit deelrapport, zijn de volgende vier deelrapporten en een eindrapport beschikbaar:

Emmery, K., Buyle, S., & Nys, K. (2026). *Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid in gemeenten en steden in Vlaanderen. Eindrapport. Onderzoek in opdracht van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Emmery, K., Nys, K., & Buyle, S. (2026). *Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid. Een onderzoek bij lokale besturen in Vlaanderen in opdracht van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Deelrapport Huizen van het Kind*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Emmery, K., Nys, K., & Buyle, S. (2026). *Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid. Een onderzoek bij lokale besturen in Vlaanderen in opdracht van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Deelrapport Sociaal Huis*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Buyle, S., Nys, K., & Emmery, K. (2026). *Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid. Een onderzoek bij lokale besturen in Vlaanderen in opdracht van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Deelrapport Voorschoolse Kinderopvang*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Buyle, S., Nys, K., & Emmery, K. (2026). *Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid. Een onderzoek bij lokale besturen in Vlaanderen in opdracht van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Deelrapport Flankerend onderwijsbeleid*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
Dankwoord	5
1 Context	6
2 Situering van het doel en de opzet van BOA	6
3 Visie op BOA	7
3.1 Kernelementen	7
3.1.1 Een antwoord op de combinatiethematiek van gezinnen	8
3.1.2 Het kind centraal: groei-, ontwikkelings- en ontplooiingskansen voor kinderen	8
3.1.3 Kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd	9
3.1.4 Toegankelijk en inclusief, gelijke kansen bevorderen	10
3.1.5 Uniformiteit voor al het aanbod	10
3.2 Knelpunten	11
4 BOA als instrument in een lokaal gezinsbeleid	11
5 Structurele en organisatorische aspecten van BOA	13
5.1 Stand van zaken implementatie van BOA op lokaal niveau	13
5.2 Regierol Lokaal bestuur en partnerschappen	15
5.3 Personeel	16
5.4 Financieel kader vanuit de Vlaamse overheid en implicaties op lokaal vlak	17
5.5 Inbedding van BOA werkzaamheden	19
5.5.1 Integratie in lokale diensten	19
5.5.2 Intergemeentelijke samenwerking	19
5.5.3 Knelpunten en uitdagingen	19
6 Inspraak en participatie	20
6.1 Belang?	20
6.2 Wie?	20
6.3 Hoe?	20
7 Samenwerking	21
7.1 Het doel van samenwerken	21
7.2 Welke domeinen?	22
7.3 Hoe samenwerken tussen gemeentelijke diensten en externe partners?	23
7.4 Knelpunten?	26
8 Doelgroep	26

8.1	Bereik	26
8.2	Gezinnen in een kwetsbare situatie	27
8.3	Knelpunten	29
9	Welke acties en aanbod?	29
9.1	Voor- en naschoolse opvang: de buitenschoolse kinderopvang	30
9.2	Vakantieopvang en -activiteiten	31
9.3	Knelpunten	32
9.4	Sterktes	33
10	Bronnen	34

Dankwoord

Dit onderzoek naar het ‘Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid in gemeenten en steden in Vlaanderen’ is een voorbeeld van hoe we in het kenniscentrum vanuit het perspectief van lokale beleidsmakers en gezinnen, het gezinsbeleid en ondersteuning in beeld brengen en van daaruit aanbevelingen formuleren om het gezinsbeleid en de ondersteuning van gezinnen te versterken.

We zijn de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) erkentelijk voor deze onderzoeksopdracht en het vertrouwen in ons onderzoeksteam.

Het voorliggend deelrapport kwam tot stand dankzij verschillende betrokkenen.

Een warme dank aan:

Alle 125 medewerkers en verantwoordelijken bij lokale besturen die tijd hebben vrijgemaakt om onze vragenlijst in te vullen of om studenten te woord te staan.

Alle 102 studenten die meewerkten aan dit onderzoek voor hun niet aflatende inzet om contact op te nemen en de interviews tot een goed einde te brengen.

De collega's van het Kenniscentrum Gezinswetenschappen Sighile Buyle en Kristien Nys voor het doorzettingsvermogen en de fijne samenwerking.

Ivan Pauwels en Kurt De Backer van VVSG voor de constructieve feedback en de vlotte samenwerking.

Kathleen Emmery

Kenniscentrum Gezinswetenschappen

Odisee Hogeschool

Januari 2026

1 Context

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) gaf de opdracht aan het Kenniscentrum Gezinswetenschappen van Odisee Hogeschool om de rol van lokale besturen in het gezinsbeleid in kaart te brengen, zowel wat daarbij goed gaat als de knelpunten, en na te gaan hoe lokale besturen hier verder in kunnen worden ondersteund. De dataverzameling verliep via een bevraging met een gestructureerde vragenlijst die grotendeels liep van november 2024 tot en met februari 2025. Dit resulteerde in 97 lokale besturen die de vragenlijst hebben ingevuld. Een volledige beschrijving van het verloop van de bevraging en de respons is te vinden in het rapport: Emmery, K., Buyle, S., & Nys, K. (2025). *Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid. Eindrapport. Een onderzoek bij lokale besturen in Vlaanderen*. Brussel: Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Dit deelrapport zoomt in op het lokaal beleid inzake Buitenschoolse Opvang en Activiteiten. Achtereenvolgens beschrijven we de visie, BOA als lokaal gezinsbeleid instrument, structurele en organisatorische aspecten, inspraak en participatie, samenwerking, doelgroep en de acties en het aanbod zoals die door de respondenten gerapporteerd werden.

2 Situering van het doel en de opzet van BOA

BOA staat voor **Buitenschoolse Opvang en Activiteiten**. Het gaat om een **geïntegreerd aanbod van opvang en vrije tijd** voor kinderen buiten de schooluren. Het omvat zowel klassieke opvang als sport, cultuur, jeugdwerk en andere vrijetijdsvormen. De centrale doelstellingen zijn:

- Maximale ontwikkelingskansen en speelkansen bieden aan kinderen;
- Ondersteuning van ouders in de combinatie van werk, gezin en opleiding;
- Bevorderen van sociale cohesie en gelijke kansen binnen de samenleving.

Het **BOA-decreet (3 mei 2019)**, dat op 1 januari 2021 in werking trad, betekent een belangrijke hervorming in het organiseren van buitenschoolse opvang en vrijetijdsaanbod. De Vlaamse overheid legt de **regie expliciet bij de lokale besturen**, omdat zij het best geplaatst zijn om in te spelen op lokale noden en het lokale netwerk te coördineren.

Het decreet vraagt wel bijzondere aandacht voor kleuteropvang, kwetsbare gezinnen, kinderen met een zorgbehoefte en het multifunctioneel gebruik van infrastructuur.

Belangrijkste regieopdrachten voor het lokaal bestuur zijn:

- Ontwikkelen van een lokaal BOA-beleid, geïntegreerd in de meerjarenplanning.
- Verdelen van middelen en beslissen over besteding.
- Het erkennen, opvolgen en handhaven van het lokale aanbod op basis van de Vlaamse kwaliteitsvoorwaarden, ter vervanging van het kwaliteitslabel kleuteropvang.

Lokale besturen krijgen de opdracht om opvanginitiatieven te erkennen en op te volgen op basis van **zelf opgestelde erkenningsvoorwaarden** (binnen het Vlaamse kader), aangepast aan leeftijdsgroepen en context. Deze erkenning is **vrijwillig voor organisatoren**, maar wél een **voorwaarde om in aanmerking te komen voor BOA-subsidies**.

Omdat de implementatie complex is en voorbereidingstijd vraagt werd de overgangsperiode in februari 2025 verlengd naar 1 september 2026. De Vlaamse Regering besliste eveneens om de middelen uit te breiden door het basisbedrag per kind te verhogen, lokale besturen te compenseren die minder subsidies zouden krijgen, een BOOST-subsidie toe te kennen voor regie en coördinatie in 2025 en 2026 en om het kwaliteitslabel voor het kleuteraanbod te vervangen door een lokaal erkenningskader. Deze beslissing van de Vlaamse Regering werd genomen na afronding van onze bevraging.

Voor de ontwikkeling van hun BOA beleid kunnen lokale besturen en hun betrokken partners gebruik maken van het [inspiratiekader BOA](#). Het inspiratiekader is uitgegeven door het Agentschap Opgroeien via cocreatie met lokale besturen en partners uit de sector. Het kader helpt lokale besturen om een heldere, gedragen visie te ontwikkelen op buitenschoolse opvang en activiteiten afgestemd op de lokale context.

Lokale besturen kunnen in hun BOA beleid bijkomende accenten leggen, zoals bijvoorbeeld:

- Inzetten op een sterk taalbeleid: speelt Nederlands leren als verbindende taal. Met het oog op gelijkekansenbeleid is de ondersteuning bij de verwerving van de Nederlandse taal door (jonge) kinderen een belangrijke doelstelling van de Vlaamse overheid. Net zoals het lokaal samenwerkingsverband stimuleert elk erkend opvangaanbod het gebruik van het Nederlands als verbindende taal. Zo krijgen kinderen op een speelse manier ook buiten de schooluren leerkansen Nederlands. Lokale besturen kunnen concrete verwachtingen rond het taalbeleid verder specificeren in de erkenningsvoorwaarden.
- Samenwerking met jeugd-, sport- en cultuurverenigingen: deze actoren kunnen een belangrijke rol opnemen in het buitenschools aanbod.
- Aandacht voor kleuterspecifieke noden (veiligheid, begeleiding).

3 Visie op BOA

Het is duidelijk dat verschillende gemeenten de afgelopen jaren belangrijke stappen hebben gezet om een **sterke en gedragen visie** te ontwikkelen. Veel van de bevroegde gemeenten zijn nog volop bezig met visieontwikkeling maar geven wel al richting aan waar ze naartoe willen.

“De visie lijkt redelijk duidelijk: “kwaliteitsvolle opvang bieden en echt iets kunnen betekenen voor gezinnen”. De manier waarop deze visie in de praktijk zal omgezet worden, dient nog verder uitgewerkt te worden.”

“De coördinatie van dit hele project, daar is men nu volop mee bezig. De hoop is er dat men in september 2026 effectief van start kan gaan met dit project.”

3.1 Kernelementen

Heel wat gemeenten beschrijven hun visie op buitenschoolse opvang en activiteiten aan de hand van meerdere kernelementen.

“De buitenschoolse kinderopvang en activiteiten zijn gericht op het stimuleren van sociale interactie, ontspanning en creativiteit buiten de schooltijd. Het doel is een veilige plek te bieden waar kinderen zich kunnen ontwikkelen en ouders ontlast worden van opvangproblemen.”

“We willen voor elk kind een kindvriendelijk, kwaliteitsvol en toegankelijk vrijetijdsaanbod creëren. Kinderen moeten maximale ontplooiings- en ontwikkelingskansen krijgen en ouders moeten werk/opleiding en gezin maximaal kunnen combineren. Het lokaal bestuur werkt samen met lokale partners om een geïntegreerd aanbod van opvang en activiteiten uit te bouwen en het bestaande aanbod nog kwalitatiever te maken.”

“We zetten volop in op de volledige uitrol van het nieuwe BOA-decreet (buitenschoolse opvang). We leggen hierbij de focus op de kwaliteit en de toegankelijkheid van zowel de voor- en naschoolse kinderopvang als de vakantieopvang. Hierbij houden we ook vast aan het belang van inclusieve kinderopvang. ... Met de uitrol van het BOA-decreet gaan we voor een geïntegreerd vrijetijdsaanbod waarbij de ouders maximaal ontlast worden.”

3.1.1 Een antwoord op de combinatiethematiek van gezinnen

Gemeenten willen met hun aanbod tegemoetkomen aan de opvangnoden van gezinnen (bv. combinatie werk/opleiding en gezin) en dat vertaalt zich in een aanbod dat zich zowel in de school- als vakantieperiodes en op vrije dagen (bv. weekend, pedagogische of facultatieve vrije dagen) situeert (zie verder).

3.1.2 Het kind centraal: groei-, ontwikkelings- en ontplooiingskansen voor kinderen

Naast de rol van de opvang voor de organisatie van het gezinsleven en de combinatie gezin-arbeid, komt ook de meerwaarde voor de kinderen uit de bevraging naar voren. Dat ligt in de lijn van het vertrekpunt van het BOA-decreet: buitenschoolse opvang is veel meer dan louter een praktische oplossing voor werkende ouders. Het is een pedagogische en sociale ruimte waarin elk kind kansen krijgt om zich te ontplooien, zich goed te voelen en zijn of haar talenten te ontdekken. Gemeenten onderschrijven een kindgerichte aanpak, waarbij het aanbod vertrekt vanuit de leefwereld en interesses van het kind.

“Dit beleid richt zich op het organiseren van speelmogelijkheden, het creëren van ontplooiingskansen en het waarborgen van keuzevrijheid en recht op rust voor kinderen.”

“We zetten in op een gevarieerd en kwalitatief aanbod voor kinderen met respect voor de eigenheid en interesse van ieder kind.”

“We willen dat kinderen de kansen krijgen om talenten te ontdekken en vrij kunnen kiezen uit een variatie aan bewegen, (buiten) spelen, ontmoeten, ontwikkelen en

rust. We focussen op aanbod met en zonder ontwikkelingsdoel. Naschools, op woensdagmiddag, schoolvrije dagen én in vakanties.”

“Buitenschoolse opvang is niet louter een bewaarplek, maar biedt kinderen de kans om deel te nemen aan sport- en cultuuractiviteiten, huiswerkbegeleiding en creatieve ateliers. Op die manier worden talenten ontdekt en verder ontwikkeld, wat past in onze bredere visie van een stimulerend gezinsbeleid.”

In de voorgaande citaten komt een breed spectrum aan interessegebieden aan bod. Voorbeelden zijn sport en beweging, cultuur, creativiteit, huiswerk. Verschillende gemeenten laten via een open speelaanbod kinderen activiteiten kiezen of laten hun de keuze voor vrij spel. Er zijn ook gemeenten die een box of container met verschillende spel- of activiteitenmogelijkheden inzetten. Bijvoorbeeld:

- Loose parts play: box met spullen waar kinderen creatief mee aan de slag kunnen gaan
- Speelcontainer: flexibel en laagdrempelig spelmateriaal voor kinderen in diverse wijken

3.1.3 Kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd

Een ander kernelement in de visiebeschrijving van verschillende gemeenten is het belang van kwaliteitsvolle opvang (voor elk kind).

“De buitenschoolse kinderopvang maakt deel uit van het bredere kindvriendelijke beleid van SKW, waarbij de nadruk ligt op bereikbaarheid, kwaliteit en het bieden van een veilig en stimulerend klimaat na schooltijd. Er wordt gezocht naar structurele oplossingen om de opvangcapaciteit voor lagere schoolkinderen te versterken en de kwaliteit duurzaam te verhogen.”

“Het bestuur streeft ernaar om met deze aanpak zowel de pedagogische kwaliteit als de toegankelijkheid van de buitenschoolse opvang te verbeteren, en hiermee een belangrijke bijdrage te leveren aan het welzijn en de ontwikkeling van kinderen.”

“We willen een kwalitatief aanbod voor elk kind en in het bijzonder voor kleuters. Daarvoor willen we nog meer inspelen op de noden en behoeften van kinderen en ouders.”

Kwaliteit wordt nagestreefd via:

- Pedagogisch verantwoorde begeleiding
- Vorming, opleiding en coaching van begeleiders

“Er werd ingezet op het verhogen van de kwaliteit van opvang in samenwerking met scholen, onder andere door extra vorming en ondersteuning te bieden.”

“Er bestaat ook een opleiding tot ‘speelexpert’ —> daar bekijken we in de diepte wat onze visie op spelen is, per leeftijdscategorie.”

- Een gevarieerd, doordacht aanbod (zie voorgaande: sport en beweging, rust, cultuur, natuur, ontspanning enz.).

“Gevarieerd aanbod: aandacht voor de woensdagnamiddag en pedagogische studiedagen, opvang in de zomer, kleine vakanties, kwalitatief opvangaanbod, cultuur, rust, buiten spelen, inzet op talenten (men gaat met 3 personen de opleiding van Kindertalentfluisteraar volgen), ook aandacht voor 15+”

3.1.4 Toegankelijk en inclusief, gelijke kansen bevorderen

BOA moet laagdrempelig, betaalbaar en bereikbaar zijn voor elk kind. Verschillende lokale gemeenten beamen dat.

“Als lokaal bestuur streven wij naar een geïntegreerd en gevarieerd aanbod dat toegankelijk, laagdrempelig zal zijn voor ieder kind.”

Er is bijzondere aandacht voor kinderen en gezinnen in kwetsbare situaties waarvoor lokale besturen de toegankelijkheid willen bevorderen. Er worden actieve inspanningen geleverd om drempels (bv. taal, mobiliteit, inschrijving) weg te werken. Voorbeelden zijn het sociaal tarief en de UiTPAS.

“In x spelen er heel wat kinderen en jongeren met een kwetsbare achtergrond. We zien kansen in het omgaan met die diversiteit. Men wil dat elk kind toegang heeft tot een betaalbaar aanbod. Daarvoor zetten ze stappen vooruit om drempels met betrekking tot bereikbaarheid en anderstaligheid verder weg te werken. Begeleiders willen ze opleiden en werkingen hierin ondersteunen.”

“Anderstaligheid (bij uitbreiding kwetsbaarheid): Inzetten op begeleiders, ondersteuning scholen en organisaties, mogelijkheden onderzoeken i.k.v. vorming en kennisdeling, nog meer inzetten op (principe) Zomerschool”

“Door buitenschoolse opvang in te zetten als méér dan een praktische oplossing en als middel voor sociale inclusie en persoonlijke groei draagt BOA bij aan gelijke kansen voor alle kinderen. De stad biedt kwalitatieve buitenschoolse opvang en organiseert vrijetijdsactiviteiten die toegankelijk zijn voor iedereen maar met een voordelig tarief voor kwetsbare groepen door middel van de UiTPAS.”

3.1.5 Uniformiteit voor al het aanbod

Op het kruispunt van de eerder vermelde kernelementen ‘kwaliteit’ en ‘toegankelijkheid’, wordt ook uniformiteit in het aanbod van opvang en vrije tijd vooropgesteld.

“De voor- en naschoolse opvang zal zo gestroomlijnd worden. Hierdoor zullen er in de hele gemeente dezelfde uren, tarieven, kwaliteit,... en dergelijke aangeboden worden. Daarnaast kiest de gemeente voor kwaliteitsvolle opvang voor kleuters tijdens de schoolvakanties. Hiervoor zal er met een externe partner gewerkt worden naast de bestaande speelpleinwerking.”

“Daarmee is X als stad en OCMW zelf organisator van de kinderopvang. Voor de buitenschoolse opvang is ze de enige organisator, met een totaal van 338 plaatsen

voor kinderen tussen 2,5 en 12 jaar. De regie van deze buitenschoolse opvang heeft de stad een paar jaar geleden overgenomen vanuit de visie: “Iedere school heeft een opvang en de opvang die we bieden moet zo goed als hetzelfde zijn voor ieder kind”.

3.2 Knelpunten

Uit de bevraging blijkt dat er nog duidelijke knelpunten zijn in de ontwikkeling van de visie rond het BOA-decreet. Hoewel er gewerkt wordt aan een brede en toekomstgerichte visie op buitenschoolse opvang, is de bijhorende financiële analyse nog niet afgerond. Dat zorgt voor onzekerheid over de haalbaarheid van de voorgestelde plannen. De **financiering** blijkt op het moment van de bevraging in verschillende gemeenten een belangrijk knelpunt. Ze stippen aan dat het decreet een waardevolle en inspirerende visie biedt op de buitenschoolse opvang van de toekomst, maar de concrete vertaalslag naar voldoende en structurele financiering uitblijft. Zonder bijkomende middelen dreigt de realisatie van deze visie onder druk te komen staan.

“De financiering vanuit Vlaanderen komt alleen uit het domein kinderopvang, terwijl men verwacht dat we tegen 1 januari 2026 meer realiseren met minder middelen. Hoewel het BOA decreet een mooie visie biedt, zijn de middelen onvoldoende.”

“Nieuwe concepten zoals het BOA decreet verhogen de verwachtingen. De benodigde middelen volgen echter niet (voldoende).”

Niet alleen de financiering is een knelpunt voor de realisatie van de BOA-intenties. Voor een gemeente is het niet evident om **goede begeleiders** te vinden en om zodoende een **kwaliteitsvolle opvang** te kunnen garanderen.

“Naschoolse opvang in de lagere scholen wordt meestal door vrijwilligers verzorgd, aangezien leerkrachten hiervoor niet meer inzetbaar zijn. Dit heeft geleid tot een dalende kwaliteit van de opvang in de voorbije jaren. Het lokaal bestuur wenst verschillende acties te ondernemen om dit op te vangen: intervisies en opleidingen voor vrijwilligers en/of extra middelen voorzien om bijkomend personeel aan te werven. Het budget om extra krachten in te zetten is aanwezig, maar er is een aanhoudend tekort aan geschikte kandidaten, wat de uitvoering bemoeilijkt.”

Gemeenten vragen ondersteuning bij het personeelsbeleid (cf. rekrutering), meer specifiek vragen ze *“middelen en instrumenten om personeel en vrijwilligers te vinden en op te leiden”*.

4 BOA als instrument in een lokaal gezinsbeleid

Verschillende steden en gemeenten geven aan dat BOA een belangrijk thema is binnen het gezinsbeleid. Daardoor kiezen veel lokale besturen bewust voor een integrale benadering door het BOA-beleid te koppelen aan beleidsdomeinen zoals het gezinsbeleid of initiatieven zoals het Huis van het Kind. Zo ontstaat er een geïntegreerde aanpak waarin kinderen en gezinnen centraal staan.

“In november 2024 zijn we actief aan de slag gegaan met het BOA decreet. We willen kinderen tijdens de naschoolse uren, op woensdagmiddag en op schoolvrije dagen naast de klassieke opvang meer speelmogelijkheden en ontplooiingskansen kunnen aanbieden in hun vertrouwde omgeving. Dit sluit natuurlijk goed aan op onze visie van gezinsbeleid.”

Hoewel veel besturen nog in een groeifase zitten wat betreft de volledige integratie van BOA in hun gezinsbeleid, wordt nu al volop ingezet op samenwerking, afstemming en praktische ondersteuning van gezinnen. Door deze integrale aanpak versterken gemeenten de leefkwaliteit van gezinnen én de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren.

“Ook is er in samenwerking tussen stad en gemotiveerde jongeren een project tot stand gekomen, dit project heet x. x is uitgegroeid tot een ontmoetingsplek voor jongeren, waar ook verschillende activiteiten georganiseerd worden.”

In de praktijk nemen BOA-regisseurs of beleidsmedewerkers actief deel aan interne werkgroepen of stuurgroepen. Dat zorgt voor een sterke verbinding met andere beleidslijnen, zoals jeugd- of gezinsbeleid.

“We hebben een BOA-regisseur die het decreet mee uitwerkt. Ikzelf zit ook in de stuurgroep rond BOA. Zo is er nu al een goede link met het lokaal gezinsbeleid. Eens alles rond BOA op punt staat, is het goed mogelijk dat dit ook expliciet wordt opgenomen in de beleidsteksten rond gezinsbeleid. Maar op dit moment is dat nog in ontwikkeling.”

De uitvoering van het BOA-decreet sluit nauw aan bij de doelstellingen van een lokaal gezinsbeleid. Het wordt gezien als een belangrijke hefboom om de combinatie werk, gezin en opleiding haalbaar te maken. Door opvang en activiteiten goed op elkaar af te stemmen, kunnen kinderen hun vrije tijd zinvol invullen en tegelijk hun talenten ontdekken en ontwikkelen. Tegelijkertijd krijgen ouders de ruimte om te werken, te studeren of tijd te maken voor hun gezin zonder zich zorgen te hoeven maken over opvang.

Sommige gemeenten zetten sterk in op een breed opvangaanbod dat werk en gezin beter combineerbaar maakt voor ouders. Zo bepalen sommige gemeenten zelf de tarieven en voorzien ze in ruime openingsuren - van 7 uur 's morgens tot 18 uur 's avonds - zodat ouders meer flexibiliteit kunnen ervaren.

“Hiermee trachten we het leven voor elk gezin aangenaam en ook organisatorisch praktisch te maken, waardoor werk, opleiding en gezinsleven op elkaar afgestemd geraken.”

“Daarnaast heeft de opvang een belangrijke rol in de combinatie van werk en gezin voor ouders. Zo vertaalt de stad haar visie op gezinsbeleid in concrete ondersteuning voor gezinnen.”

Ook geografische spreiding speelt een rol: door opvangplaatsen evenwichtig over de wijken te verdelen, vermijden gemeenten dat gezinnen zich onnodig ver moeten verplaatsen.

“We zetten in op voldoende opvangplaatsen en een goede verdeling over de wijken, zodat gezinnen niet onnodig moeten pendelen.”

5 Structurele en organisatorische aspecten van BOA

5.1 Stand van zaken implementatie van BOA op lokaal niveau

Uit de bevraging blijkt dat de voorbereiding en uitvoering van het BOA-decreet **sterk verschilt van gemeente tot gemeente**:

- o gemeenten in de **voorbereidingsfase**: er ligt **nog geen concreet uitgewerkt beleid klaar**, ze ervaren al dan niet **minder noodzaak tot directe actie**, bijvoorbeeld omdat zij zelf geen opvang organiseren of reeds een goed werkend aanbod hebben via externe vzw's. Ze verrichten voorbereidend werk (bv. **omgevingsanalyses, planvorming en het in kaart brengen van het huidige aanbod**) om tijdig te kunnen schakelen.

“Voor het Boa decreet moeten we nog in actie schieten. Er is nog niks voor uitgewerkt. Er is wel al voorbereidend werk voor gedaan.”

“De overgang naar BOA wordt nog volop voorbereid.”

“Momenteel zitten we nog steeds in de ontwerpfase en proberen we een omgevingsanalyse uit te werken waarbij we het huidige aanbod in kaart proberen te brengen.”

- o gemeenten in de **visieontwikkelingsfase** (cf. aansluitend bij bevragingen van gebruikers en actoren) of **het ontwikkelen van een beleidsplan**.

“Het BOA-decreet is volop in voorbereiding, zo denken we na over wat de visie van de gemeente is in dit decreet.”

- o gemeenten die **gestart** zijn met de **uitvoering** van hun beleidsplan, die zich situeren in een **testfase**, die experimenteren of die pilootprojecten uitrollen, die zich richten op de erkenning van lokale aanbieders of aanbestedingsprocedures voor externe partners.

“De uitrol van het BOA-decreet. Hierin werden al verschillende pilootprojecten opgestart rond kwaliteitsvolle voor- en naschoolse opvang en activiteiten.”

In veel gemeenten is het BOA-verhaal momenteel nog een **zoektocht naar visie en invulling**.

“Wat is kwaliteitsvolle opvang? Hoe stimuleren we verenigingen om een rol op te nemen in de opvang? Hoe combineren we ondersteuning met verantwoordelijkheid?”

Tegelijkertijd is er op het moment van de bevraging bij sommige besturen **nog onzekerheid over de impact van het decreet** op vlak van **subsiëring** of **werkingsmiddelen**. Gemeenten vragen tijdig duidelijkheid over de beschikbare middelen vanaf 2026, in functie van hun meerjarenplanning. Toch werken zij proactief aan beleidsvoorbereiding, waarbij mogelijke risico's en noden in kaart worden gebracht.

“De gemeente neemt de rol van initiatiefnemer op in de uitrol van het decreet buitenschoolse opvang en activiteiten. Deze uitrol zit nog in de planningsfase (wachtende op cruciale informatie die de Vlaamse overheid nog dient aan te bieden), maar focust op een aanbod dat een evenwicht nastreeft tussen de vastgestelde noden bij ouders en kinderen, de logistieke mogelijkheden en de financiële realiteit.”

“Voor de komende periode is er een aanzienlijke verlaging van het budget voor buitenschoolse opvang en activiteiten voorzien. Dit stelt ons voor een aanzienlijke uitdaging. Momenteel zijn we intensief bezig met het evalueren van onze opties en het voeren van overleggen om te bepalen hoe we, ondanks de beperkte financiële middelen, toch een kwalitatief aanbod kunnen blijven garanderen.”

Verschillende gemeenten beschouwen de BOA-uitrol als een **visie- en beleidsvraagstuk waarin een financieel luik vervat zit**:

- Er wordt nagedacht over **hoe middelen best ingezet worden bv.** niet alleen het bestaan van een vereniging is belangrijk, maar ook de **maatschappelijke meerwaarde** die ze creëert.

“Er worden verenigingen gesubsidieerd, omdat we het belangrijk vinden dat er verenigingen zijn. Maar er zou ook gekeken moeten worden naar de meerwaarde die je als vereniging creëert. Dit zou over verschillende zaken kunnen gaan maar dat is toekomstmuziek.”

- Er is ruimte voor **nieuwe vormen van samenwerking** en het creatief inzetten van beperkte middelen.

“De budgetten kunnen anders verdeeld worden. Minder centen betekent niet dat je niets kan doen, het vraagt meer creativiteit.”

“De organisatie van buitenschoolse opvang en activiteiten staat onder druk door de beperkte budgetten die voor de komende periode zijn voorzien. Dit vraagt om creatieve oplossingen en een efficiënt gebruik van de beschikbare middelen.”

- Tegelijkertijd is er nood aan **duidelijke richtlijnen en budgetinformatie** vanuit Vlaanderen, zodat besturen hun meerjarenplanningen correct kunnen afstemmen.

5.2 Regierol Lokaal bestuur en partnerschappen

Het BOA-decreet legt de regie over buitenschoolse opvang en activiteiten expliciet bij het lokaal bestuur maar dit wel in samenwerking met verschillende lokale partners. Veel steden en gemeenten zien dat als een opportuniteit: het creëert ruimte om op maat van hun lokale context creatieve en vernieuwende oplossingen te ontwikkelen, samen met lokale actoren.

“Het lokaal bestuur X wil een gezinsvriendelijke stad zijn. Men neemt op een verantwoordelijke en realistische manier, binnen de financiële mogelijkheden, de regierol op in het opvangaanbod en aanbod van buitenschoolse activiteiten. Men versterkt wat ze hebben en zetten stappen vooruit door kansen en opportuniteiten te grijpen.”

Deze regierol impliceert niet alleen de verdeling van middelen, maar ook het afstemmen van het aanbod op de lokale noden van kinderen en gezinnen. Door het bestaande aanbod goed in kaart te brengen en af te stemmen wordt een goed BOA-aanbod toegankelijk en betaalbaar voor alle kinderen en gezinnen in een gemeente. Lokale besturen geven daar elk op hun eigen manier vorm aan, afhankelijk van hun context en beleidsstructuur.

“Er wordt gewerkt aan een plan voor de uitvoering van het decreet op lokaal niveau, waarbij lokale besturen de regie in handen nemen en het aanbod afstemmen op de noden van kinderen en gezinnen”

In veel gemeenten is de regierol momenteel in volle ontwikkeling. Lokale besturen bereiden zich actief voor op hun nieuwe verantwoordelijkheden met focus op:

- Het **opmaken van een lokaal BOA beleid**.
- Het **verkennen van de besteding van de middelen** die vanaf 2026 voorzien zijn.
- Het nadenken over **kwaliteitscriteria**: wat is kwaliteitsvolle opvang? Wat verwachten we van partners?
- Het zoeken naar **samenwerking met externe actoren**, zoals jeugdverenigingen, sportclubs of bestaande opvangpartners.

“Momenteel wordt er gewerkt aan de voorbereiding van het nieuwe BOA-decreet, waarmee de toekomst van de opvang in de gemeente kan veranderen. Er is nog onzekerheid over de mogelijke verliezen aan subsidies, maar er is al een grondige analyse gemaakt om te bepalen waar verbeteringen en aanpassingen mogelijk zijn. De gemeente is in de fase van het uitwerken van plannen om de opvang optimaal te kunnen blijven aanbieden, ondanks de veranderingen die het nieuwe decreet met zich mee zou kunnen brengen.”

De meeste lokale besturen plannen de uitrol van het decreet tegen 2026. De implementatie van het decreet, dat heel wat veranderingen met zich meebrengt, willen veel besturen opnemen in hun meerjarenplanning.

“Daarnaast werken we aan de implementatie van het nieuwe decreet rond buitenschoolse opvang en activiteiten. Dit decreet brengt veranderingen met zich mee, en we zetten ons in om deze beleidswijzigingen tijdig en effectief te integreren in de nieuwe meerjarenplanning.”

De uitrol van het decreet zal in veel gemeenten stapsgewijs gebeuren en gebaseerd worden op:

- Een omgevingsanalyse: o.a. inventarisatie van het bestaande aanbod, van behoeften en lacunes;

“Omgevingsanalyse: Er werd een grondige inventarisatie gemaakt van de bestaande situatie en de behoeften.”

- Bevraging van lokale actoren en gebruikers;
- Proefprojecten:

“Proefprojecten: Diverse proefprojecten werden gelanceerd om nieuwe ideeën en samenwerkingen in de praktijk te testen.”

- Aandacht voor o.a. vakantiewerking, woensdagmiddagopvang, spreiding van speelplekken en infrastructuur.

“Daarnaast worden er op deze locaties diverse vakantiekampen georganiseerd. Dit sluit aan bij het motto: “Elk kind verdient een plek om zijn vakantie door te brengen.” Hiermee draagt de gemeente bij aan een kindvriendelijke omgeving voor alle gezinnen.”

De nieuwe verantwoordelijkheden worden gezien als **een kans om het lokale aanbod beter af te stemmen op de noden van kinderen en jongeren**. Een gemeente geeft aan een uitgebreide omgevingsanalyse te hebben gedaan en met verschillende actoren in dialoog te zijn gegaan. Kinderen staan daarin centraal, met aandacht voor rust, spel, ontmoeting en talentontwikkeling.

“Om dit in goede banen te leiden, leverde de stad de afgelopen 2 jaar inspanningen om een omgevingsanalyse op te maken en met verschillende actoren in dialoog te gaan. Op die manier wil de stad tegemoetkomen aan een beter en kwaliteitsvoller aanbod buitenschoolse opvang, waar kinderen centraal staan en waar ruimte is voor rust en talentontwikkeling”

5.3 Personeel

Lokale besturen nemen de uitrol van het BOA-decreet ernstig en maken daarvoor zowel **middelen als personeel vrij**. In verschillende gemeenten worden **specifieke medewerkers aangeworven** of worden **interne medewerkers deels vrijgesteld of toegewezen** om dit beleidstraject vorm te geven of de

coördinatie van het BOA-beleid op te nemen. Aandacht voor lokale noden en samenwerking over beleidsdomeinen heen wordt daarbij vooropgesteld. Zo werd in verschillende gemeenten een **omgevingsanalyse** opgestart onder coördinatie van een medewerker of dienst. Dat laat hen toe om het huidige aanbod en de behoeften van kinderen en ouders beter te kunnen inschatten.

“Het BOA-decreet is er gekomen en het lokaal bestuur heeft ervoor gekozen om daar een medewerker voor aan te werven. Eigenlijk zegt het lokaal bestuur dan: het BOA-decreet is er gekomen en wij willen daar mensen en middelen voor vrijmaken, een budget voor aan de kant zetten om daarvoor halftijds een medewerker aan te werven om dat in X hier mee vorm te geven.”

In sommige gemeenten wordt de uitrol van het BOA-decreet begeleid door een **projectteam of interne werkgroep**. Deze groep werkt een toekomstvisie uit en plant concrete stappen richting een kwaliteitsvol en afgestemd aanbod van buitenschoolse opvang en activiteiten.

In een aantal gemeenten wordt de implementatie gecoördineerd door de jeugddienst, waarbij de bevoegde ambtenaar al dan niet ook instaat voor de coördinatie en uitvoering van andere beleidsthema's en diensten (bv. HvhK). Er zijn ook personeelsleden die in verschillende domeinen tewerkgesteld zijn.

“Mijn collega die op beleidsdomein kinderopvang werkt, werkt nu ook halftijds voor buitenschoolse opvang. Zij zal nu ook voor 20% voor het huis van het kind werken. Dus we kunnen in de toekomst nog meer samen overleggen!”

Op het terrein zelf worden **kinderbegeleiders ondersteund door pedagogisch coaches en zorgcoördinatoren**. Deze ondersteuning moet bijdragen aan de kwaliteit van de opvang en het welzijn van zowel kinderen als personeel.

“Het lokaal bestuur heeft ervoor gekozen om pedagogische coaches in te zetten als kerninstrument om samen met de medewerkers van de buitenschoolse opvang de kwaliteit van het aanbod te versterken. Deze coaches begeleiden en ondersteunen de opvangmedewerkers, met als doel een pedagogisch verantwoord en inclusief aanbod te realiseren dat aansluit bij de behoeften van de kinderen en hun gezinnen.”

Begeleiders spelen vaak een sleutelrol in de laagdrempelige toegang tot opvang en activiteiten. Zij zijn vaak het eerste aanspreekpunt en bepalen in grote mate of gezinnen zich welkom voelen. Hun warme aanpak is voor veel gezinnen de brug naar participatie.

5.4 Financieel kader vanuit de Vlaamse overheid en implicaties op lokaal vlak

De implementatie van het BOA-decreet gaat gepaard met **gerichte subsidies vanuit de Vlaamse overheid**, bedoeld om lokale besturen en partners te ondersteunen in:

- Het **versterken van de opvangcapaciteit**;
- Het **verbreden van het activiteitenaanbod**;
- Het **investeren in opleiding en ontwikkeling van medewerkers**;
- Het verbeteren van de **kwaliteit en toegankelijkheid** van de buitenschoolse opvang.

Gemeenten illustreren welke opportuniteiten en beperkingen ze in het financieel kader zien en hoe ze de middelen (zullen) inzetten.

“Daarnaast is er financiële ondersteuning gekoppeld aan de uitvoering van het decreet, wat het mogelijk maakt om te investeren in opleiding en ontwikkeling van medewerkers, alsook in de uitbouw van een divers en kwalitatief activiteitenaanbod.”

*“De gemeente ontving **€100.000 aan BOA-subsidies in 2025** om toe te wijzen aan **negen basisscholen** ter versterking van de opvangcapaciteit- en kwaliteit. Concreet was dit voor: huiswerkbegeleiding, uitbreiding woensdagactiviteiten, en de aankoop van educatief materiaal (bv. taalstimulering). Dit was onder coördinatie van een externe partner om te kijken of de scholen voldoen aan de vereiste kwaliteitsnormen.”*

Sommige gemeenten geven aan extra subsidies te voorzien voor vakantieopvang voor 2,5 tot 4-jarigen.

De verdeling van de middelen is niet uniform. Dat wordt gelinkt aan **beleidskeuzes op Vlaams niveau**, gekoppeld aan verdeling volgens noden, capaciteit, en historiek van bestaande opvang. Kortom, de middelen zijn ook sterk afhankelijk van de lokale situatie. Sommige gemeenten zien hun subsidies stijgen, anderen dalen. Er zijn met andere woorden ook verschillen in de financiële impact. Dat gaat in sommige gemeenten gepaard met spanningen of onrust en dat op lokaal beleidsniveau en/of bij (lokale) aanbod-actoren.

“Heel veel gemeentes verliezen geld met het BOA-decreet. Wij zijn een van de weinige daarentegen die stijgt.”

“Het BOA-decreet zorgt voor veel onrust omwille van het grote verlies van middelen bij de vzw die de opvang organiseert.”

“Het geld gaat niet toekomen, maar dat is een beleidskeuze die men maakt. Wij zijn nu nog heel fel aan het concretiseren in die drie pistes: centraal, decentraal of semi en dat moet dan daarna nog door het beleid onder de loep genomen worden.”

“Daarnaast kampt de gemeente met beperkte budgetten en een tekort aan personeel, wat de uitvoering van beleid kan vertragen. Zeker nu het BOA-decreet de verwachtingen hoger legt, maar de gemeente, vermoedelijk, de helft minder subsidies zal krijgen.”

5.5 Inbedding van BOA werkzaamheden

5.5.1 Integratie in lokale diensten

Het BOA-decreet benadrukt het belang van een **geïntegreerde aanpak**, waarbij verschillende diensten en sectoren samenwerken om een **kwalitatief, toegankelijk en kindvriendelijk buitenschools aanbod** te realiseren. Door samenwerking kan het aanbod beter op elkaar worden afgestemd en wordt versnippering van initiatieven vermeden. Zo ontstaat **één samenhangend geheel** van opvang en activiteiten, aangepast aan de noden van kinderen en gezinnen.

In een van de gemeenten is het BOA-samenwerkingsverband georganiseerd als een partnerschap binnen het **netwerk van Huis van het Kind**. Dit netwerk brengt **alle relevante actoren** samen uit zowel het opvang- als het vrijetijdsaanbod, met als doel een geïntegreerd aanbod te ontwikkelen voor **kleuters en lagere schoolkinderen**. De **dienst Kinderopvang** neemt in deze gemeente de **regierol** op in het BOA-verhaal en zetelt ook in de **stuurgroep BOA**.

Ook andere gemeentelijke diensten worden nauw betrokken bij de uitwerking van het BOA-decreet. Zo kreeg de **dienst Vrije Tijd** in een gemeente de opdracht om een **beleidsvisie** te ontwikkelen. Op het moment van de bevraging bevindt dit proces zich in de fase van de **omgevingsanalyse**.

5.5.2 Intergemeentelijke samenwerking

Sommige gemeenten kiezen bewust voor **intergemeentelijke samenwerking** om hun BOA-beleid sterker en efficiënter uit te bouwen. Zo geeft een gemeente aan dat vanuit een samenwerking met drie andere gemeenten **bovenlokale oplossingen** uitgewerkt worden voor de implementatie van het BOA-decreet. Daarbij wordt ingezet op **participatie van ouders en kinderen**, en wordt het lokaal beleid onderbouwd met een **omgevingsanalyse en rapportering**, die de basis vormen voor beleidsbeslissingen.

Daarnaast geldt specifiek voor Antwerpen, dat het BOA-decreet voor de verschillende districten door de stad uitgetekend wordt.

5.5.3 Knelpunten en uitdagingen

Het decreet BOA brengt belangrijke uitdagingen met zich mee die zich voor de lokale besturen in belangrijke mate op het kruispunt van hun regierol en de beschikbare middelen situeren. De subsidie die vanuit Vlaanderen komt is onvoldoende om bijvoorbeeld in elke school kwaliteitsvolle kinderopvang te realiseren. Dat vraagt meer personeel en dus ook meer middelen. Zelfs als lokale besturen cofinancieren, dan zullen ze keuzes moeten maken.

“Een andere grote uitdaging de komende periode is kinderopvang en BOA. De uitdaging zit daar in de beschikbaarheid van middelen en uitbreiding.”

“Daarnaast kampt de gemeente met beperkte budgetten en een tekort aan personeel, wat de uitvoering van beleid kan vertragen. Zeker nu het BOA-decreet de verwachtingen hoger legt, maar de gemeente, vermoedelijk, de helft minder subsidies zal krijgen.”

“Een beperkt budget en vele uitdagingen leiden tot “keuzes maken”.”

Daarnaast is er nog de bezorgdheid bij kleinere gemeenten hoe ze het BOA beleid kunnen ontwikkelen. Ze stellen dat grotere gemeenten vaak meer personeel en specifieke diensten hebben en dat maakt het makkelijker om een coördinerende regierol op te nemen. Grotere gemeenten hebben vaak ook meer financiële ruimte om nieuwe initiatieven te ontwikkelen.

6 Inspraak en participatie

6.1 Belang?

Eerder, bij de visieontwikkeling en de opmaak van beleidsplannen, kwam al aan bod dat de gemeente de noden inzake opvang en vrije tijd in kaart brengt via onder meer bevestigingen. Gemeenten geven aan dat de stem van de ouders, kinderen en lokale partners belangrijk zijn: de beleidsmakers krijgen directe input van ouders, kinderen en andere betrokkenen en mensen voelen zich gehoord en meer betrokken bij het beleid.

6.2 Wie?

- Ouders en kinderen
- Lokale actoren
 - Scholen
 - Opvanginitiatieven
 - Cultuur- en sportorganisaties
 - Jeugdwerkingen, jeugdverenigingen, speelpleinwerkingen
 - Burgerinitiatieven
 - ...

“Bevestiging van lokale actoren: Input werd verzameld van scholen, opvanginitiatieven, verenigingen en andere relevante partners om een breed draagvlak te creëren. Gebruikersbevestiging: Ouders werden geraadpleegd om inzicht te krijgen in hun noden, wensen en ervaringen met buitenschoolse opvang en activiteiten.”

“Ik merk ook een sterke evolutie in de participatie van gezinnen binnen het beleid.”

6.3 Hoe?

Naast individuele bevestigingen (bv. tevredenheidsbevestiging van ouders wiens kind gebruik maakt van de opvang en vakantiewerking), worden ook focusgroepen, participatietrajecten of bestaande overlegorganen en adviesraden ingezet om de noden of verwachtingen in het vizier te krijgen (bv. jeugdraad) en/of om feedback te krijgen bij beleidskeuzes inzake buitenschoolse opvang en activiteiten (bv. inspraakmomenten voor de aanleg van speelterreinen, de bibliotheek, een evenementenhal, een conservatorium). Soms wordt een lokaal samenwerkingsverband opgericht dat de gemeente voor hun opvang- en vrijetijdsaanbod kan adviseren.

Een aantal gemeenten zetten verschillende acties op om de lokale noden in beeld te krijgen en het beleid en het aanbod daarop af te stemmen:

- Een **omgevingsanalyse** van de huidige situatie en de bijbehorende behoeften.
- **Bevraging van ouders, kinderen, en lokale partners** (zoals scholen, kinderopvanginitiatieven, jeugdverenigingen, cultuur- en sportorganisaties) om de noden en verwachtingen rond buitenschoolse opvang en vrije tijd in kaart te brengen.
- Op basis van de resultaten wordt een **lokale visie** ontwikkeld, gekoppeld aan concrete **doelstellingen en acties**.
- Via **proeftuinen** worden nieuwe ideeën uitgetest en geëvalueerd in de praktijk.
- Na evaluatie worden resterende noden meegenomen in een **lange termijnvisie tot 2030**.

“In de afgelopen jaren zijn er belangrijke stappen gezet om een sterke en gedragen visie te ontwikkelen. Dit traject omvatte verschillende acties en initiatieven:

***Omgevingsanalyse:** Er werd een grondige inventarisatie gemaakt van de bestaande situatie en de behoeften. **Bevraging van lokale actoren:** Input werd verzameld van scholen, opvanginitiatieven, verenigingen en andere relevante partners om een breed draagvlak te creëren. **Gebruikersbevraging:** Ouders werden geraadpleegd om inzicht te krijgen in hun noden, wensen en ervaringen met buitenschoolse opvang en activiteiten. **Samenwerking oprichting van een lokaal samenwerkingsverband (LSV):** Het LSV werd opgericht als adviesorgaan voor het lokaal bestuur. **Proefprojecten:** Diverse proefprojecten werden gelanceerd om nieuwe ideeën en samenwerkingen in de praktijk te testen.”*

Een andere gemeente voerde een **grootschalige burgerbevraging** uit, aangevuld met bevragingen bij scholen, verenigingen en via burgerinitiatieven.

Sommige gemeenten doen op externen een beroep om de noden in kaart te brengen. Zo liet een van de gemeenten een **omgevingsanalyse uitvoeren door de Arteveldehogeschool** om beter zicht te krijgen op de drempels voor gezinnen. Deze studie onderzocht onder andere kostprijs, bereikbaarheid en inhoudelijke noden van het buitenschools aanbod.

7 Samenwerking

7.1 Het doel van samenwerken

Lokale besturen zetten actief in op samenwerking tussen gemeentediensten en partners om zo een kwalitatief en (stad- of gemeente)breed gedragen, ruimer en toegankelijk (al dan niet organisatorisch geüniformiseerd) aanbod te realiseren waarin kinderen en jongeren echt kunnen kiezen en hun interesses kunnen ontdekken.

Sommige gemeenten geven aan dat er (al jarenlang) een samenwerking is met verschillende diensten en partners uit verschillende sectoren (jeugd, sport, cultuur, onderwijs, welzijn, ...) waardoor er al

een ruim en kwalitatief aanbod is voor kinderen. Elke partner draagt daarin bij vanuit zijn eigen sterkte en expertise.

Samenwerking blijkt een hefboom te zijn om het BOA-decreet te implementeren, om tot een lokale operationalisering te kunnen komen. Door samen te werken kunnen gemeentelijke diensten en partners elkaar versterken en/of kunnen ze gemakkelijker een signaalfunctie opnemen. Een van de gemeenten zette bijvoorbeeld samen met de scholen in op kwaliteitsverhoging van de opvang door de organisatie van extra vorming en door ondersteuning. Kortom, de samenwerking tussen de verschillende actoren verhoogt ook de kwaliteit van het aanbod.

“Met de diensten van het lokaal bestuur en partners staan we voor gedeelde noden en uitdagingen. We willen krachten bundelen om onze visie te realiseren, het aanbod meer op elkaar af te stemmen en beter zichtbaar en toegankelijk te maken.”

*“Door **samenwerking** tussen de partners kunnen ze elkaar versterken. Er komen meer kansen voor kinderen om door te stromen naar verenigingen en aanbod voor jongeren. Ze kunnen een ruimer aanbod creëren wanneer kinderen gerichter kunnen kiezen.”*

7.2 Welke domeinen?

De informatie uit de bevraging bevestigt dat het BOA-decreet niet enkel gaat over opvang maar over een samenwerking over meerdere domeinen heen. Lokale besturen illustreren dat ze een BOA-**beleid voeren over de grenzen van kinderopvang, vrije tijd, onderwijs en welzijn heen** en dat in nauwe samenwerking met alle relevante actoren. Dat betekent soms in de praktijk dat BOA-initiatieven zich in beleidsdomeinen van meerdere schepenen bevinden.

“Verder is er ook een intense samenwerking van het Huis van het Kind, gemeentelijke integratiedienst, sociale dienst en vrijetijdsdiensten van de gemeente, de kunstacademie, bib, CC, verenigingen, enz. Via deze samenwerkingen wil de gemeente een sterk en toegankelijk aanbod aan activiteiten aanbieden aan de inwoners.”

“Zelfs de schepenen van Openbaar Domein zet in op gezinsvriendelijke initiatieven in publieke ruimte en culturele activiteiten. De schepenen van Jeugd en Onderwijs werkt mee rond projecten op maat van kinderen en jongeren en jeugdactiviteiten. Onze administratie en welzijnsdiensten ondersteunen de praktische uitvoering.”

De **belangrijkste domeinen** waarop het BOA-decreet inzet:

- **Buitenschoolse Kinderopvang**
- **Vrije tijd (jeugd, cultuur, sport)**
- **Onderwijs:** Onderwijs speelt een belangrijke rol als partner. BOA draagt bij aan gelijke onderwijskansen en een ondersteunend leerklimaat.

“Flankerend onderwijs en brede school: intensieve samenwerking met scholen om een kindvriendelijke omgeving te bieden.”

“Verder zal de BOA coördinator ook mee werken aan taalstimulering. De vragen die hierbij gesteld worden zijn: kunnen we hier binnen de bestaande initiatieven aan werken of zijn er bijkomende acties nodig? Dat zal de toekomst moeten uitwijzen.”

- **Welzijn en armoedebestrijding:** Kinderen uit kwetsbare gezinnen moeten **gelijke kansen** krijgen om deel te nemen aan buitenschoolse opvang en activiteiten.

7.3 Hoe samenwerken tussen gemeentelijke diensten en externe partners?

Verschillende gemeenten rapporteren dat ze sterk investeren in de uitbouw van een kwaliteitsvol aanbod buitenschoolse opvang en activiteiten. De **afstemming** tussen verschillende diensten en partners is daarbij essentieel.

“Het BOA-decreet vereist een nauwe samenwerking tussen verschillende lokale actoren binnen de sectoren onderwijs, welzijn, cultuur, jeugd en sport.”

“Er is een samenwerking met lokale organisaties zoals jeugdverenigingen en sportclubs om een breed aanbod aan naschoolse activiteiten te organiseren die toegankelijk zijn voor alle gezinnen.”

Verschillende gemeenten werken sinds enkele jaren actief aan de voorbereiding en implementatie van het BOA-decreet en bouwen daar nu op verder. Ze richten bijvoorbeeld een **samenwerkingsverband** op dat fungeert als adviesorgaan voor het lokaal bestuur of ze zetten bijvoorbeeld via **werkgroepen** in op kwaliteitsvolle opvang en denken na over het aanbieden van alternatieve activiteiten zoals sportinitiatieven of kennismaking met lokale verenigingen.

Een gemeente vermeldt de samenwerking met de **dienst Gelijke Kansen** om het aanbod nog laagdrempeliger te maken en dat vooral voor gezinnen in een kwetsbare situatie.

Er zijn ook samenwerkingen met het **Sociaal Huis**: zij leiden gezinnen o.a. toe naar de buitenschoolse opvang of ondersteunen wanneer betalingsproblemen worden gesignaleerd.

“Het sociaal tarief is er in samenwerking met het Sociaal Huis. Enerzijds leidt het Sociaal Huis mensen toe naar de buitenschoolse opvang en anderzijds is het ook zo dat als de buitenschoolse opvang bijvoorbeeld merkt naar facturatie toe dat er problemen zijn, ze dit gezin doorverwijzen naar het Sociaal Huis. Hier kunnen ze kijken naar de mogelijkheden, naar hoe dit gezin financieel ondersteund kan worden.”

“Het sociaal tarief is er in samenwerking met het Sociaal Huis.”

Daarnaast zegt een gemeente dat er gewerkt wordt aan een structurele samenwerking met het **Huis van het Kind**. Een maatschappelijk werker van het Huis van het Kind is bijvoorbeeld regelmatig aanwezig in de opvang, participeert aan teamvergaderingen en fungeert als aanspreekpunt voor gezinnen met opvoedingsvragen of interesse in het vrijetijdsaanbod.

De opvang richt zich meestal op kinderen van 2,5 tot 12 jaar, maar sommige gemeenten breiden bewust uit naar jongeren tot 15 jaar, een doelgroep waarvoor het aanbod vaak beperkt is. Dat brengt de rol van het Huis van het Kind om gezinnen te weg te wijzen naar dat (beperkte) vrijetijdsaanbod in het bijzonder in het vizier. Sommige Huizen van het Kind staan ook in voor de regie en coördineren het vrijetijdsaanbod.

“De buitenschoolse kinderopvang is er voor kinderen van 2,5 tot 12 jaar. Het stadsbestuur, de scholen en de opvangorganisaties werken hier goed samen.”

“Er werd bewust gekozen om die doelgroep te verruimen van 2,5 jaar tot 15 jaar, want net voor de jongsten en de jong adolescenten is de vraag soms sterker aanwezig dan dat het aanbod er is. Huis van het Kind kan hierin bijvoorbeeld ook een sleutelpositie bekleden door het overzicht te bewaren en mensen wegwijs te maken in het aanbod.”

De samenwerking overstijgt de klassieke kinderopvang. Zo worden **lokale organisaties** zoals jeugdverenigingen en sportclubs betrokken bij het organiseren van een breed naschools aanbod. Informatie hierover wordt bijvoorbeeld gebundeld in een vakantiebrochure zodat gezinnen het volledige gemeentelijke aanbod op één plek kunnen raadplegen.

In een van de gemeenten maakt de buitenschoolse opvang deel uit van de koepel ‘Vrije Tijd’ en zijn er regelmatig overlegmomenten tussen de **dienst vrije tijd** en de BOA-coördinator, het Huis van het Kind, medewerkers van de buitenschoolse kinderopvang en verantwoordelijken van de huiswerkbegeleiding. Hoewel dit maandelijks wordt nagestreefd, vindt het overleg meestal om de zes weken plaats. Op deze momenten wordt niet alleen het financiële plaatje besproken, maar ook het concrete aanbod en de noden die naar voren komen via bevragingen. Ook het **schooloverleg** speelt hierin een belangrijke rol, waarbij men steeds vertrekt vanuit de noden van het kind én het gezin waarin het opgroeit.

In het kader van hun regietaak zetten lokale besturen sterk in op **samenwerking met scholen, externe opvangaanbieders en vrijetijdspartners**. Zo ontstaan er bijvoorbeeld proeftuinen waarin beleid en praktijk hand in hand evolueren. Deze samenwerking wordt vaak vormgegeven via overlegstructuren of werkgroepen waarin alle relevante partners betrokken zijn.

“Er worden proeftuinen ontwikkeld en gestart om de ideeën in praktijk te brengen en ze grondig te evalueren.”

Verschillende gemeenten kiezen bewust voor een samenwerking met **externe partners** om het aanbod en kwaliteit van opvang en activiteiten uit te breiden en te versterken en/of aan kennisdeling te doen.

“Daarnaast kiest de gemeente voor kwaliteitsvolle opvang voor kleuters tijdens de schoolvakanties. Hiervoor zal er met een externe partner gewerkt worden naast de bestaande speelpleinwerking.”

“X telt drie basisscholen, die elk zelf instaan voor de buitenschoolse opvang, zowel vóór als na schooltijd. Hoewel de gemeente geen eigen opvangvoorzieningen organiseert, proberen we deze initiatieven te ondersteunen door gezamenlijke vormingen en intervisiemomenten te faciliteren. Op die manier brengen we scholen en opvanginitiatieven samen om kennis en expertise te delen.”

Voorbeelden van samenwerkingen die uit de bevraging naar voren kwamen zijn:

- Traject in samenwerking met de Arteveldehogeschool waarbij een gemeente werkt aan de verdere beleidsontwikkeling rond BOA.
- Een gemeente werkt samen met een organisatie die actief is op het vlak van wonen, werken en welzijn. Deze organisatie neemt een coördinerende rol op inzake buitenschoolse opvang en baat zelf opvanginitiatieven uit voor kinderen van 0 tot 3 jaar.
- Verschillende gemeenten werken samen met **Ferm-kinderopvang (IBO)**. Ferm voorziet opvang voor en na schooltijd in scholen en organiseert ook een vakantiewerking. Deze samenwerking is verankerd in een overheidsopdracht en vormt een belangrijke aanvulling op het gemeentelijke aanbod.
- Daarnaast werkt een gemeente samen met een organisatie die zich inzet voor kinderopvang en ondersteuning. Deze samenwerking versterkt het netwerk van opvangmogelijkheden in de regio.

Daarnaast wordt het aanbod verder versterkt door samenwerking met uiteenlopende partners binnen **jeugd, sport, cultuur en kunst**. Enkele voorbeelden:

- **Sportclubs zoals voetbal en tennis**, en verenigingen zoals de muziek- en kunstacademie, zorgen ervoor dat kinderen hun opvang kunnen combineren met hobby's.
- **De kunstacademie** biedt activiteiten aan in samenwerking met de buitenschoolse opvang.
- Er is een **integratie van het deeltijds kunstonderwijs** in één school, én een aanbod op drie verschillende ontmoetingscentra in de gemeente. Deze spreiding verhoogt de toegankelijkheid voor gezinnen.

Ook samenwerking met de speelpleinwerking wordt vermeld. Waar in de ene gemeente verwezen wordt naar 'onderzoeken hoe de gemeente de **speelpleinwerking kan uitbreiden**', **illustreer andere gemeenten de concrete werking van het speelplein**.

Zo is er een gemeente waar de speelpleinwerking georganiseerd wordt voor kinderen van de derde kleuterklas tot en met het derde leerjaar met een beperkte kennis van het Nederlands of weinig spreekdurf. In de voormiddag wordt gewerkt aan woordenschat en spreekdurf met een externe partner, in de namiddag sluiten de kinderen aan bij de reguliere speelpleinwerking op dezelfde locatie. Voor kinderen vanaf het derde leerjaar zijn er ook **Taalgrapjes**, een naschools aanbod binnen de buitenschoolse opvang. Hier wordt gewerkt in kleine groepjes van maximaal zes kinderen, begeleid door professionals met agogische ervaring of een relevant diploma. De focus ligt op het vergroten van de woordenschat en het verbeteren van taalvaardigheden via speelse en interactieve

methodieken. Er worden ook verschillende lokale vrijetijdsaanbieders aangeschreven om samen te werken rond de organisatie van activiteiten tijdens schoolvakanties.

7.4 Knelpunten?

Er wordt aangegeven dat het niet altijd gemakkelijk is om **partners** te vinden die willen meewerken aan het uitbreiden van het buitenschools aanbod. Daarnaast lijkt het ook een uitdaging te zijn om het aanbod **betalbaar** en toegankelijk te houden voor alle gezinnen zoals vooropgesteld in het BOA-decreet.

8 Doelgroep

De buitenschoolse opvang richt zich in de basis op kinderen van **2,5 tot 12 jaar**, maar soms wordt er bewust voor gekozen om de **doelgroep te verruimen tot 15 jaar** (zie ook supra). De nood aan opvang en vrijetijdsaanbod voor jongeren is namelijk groot, terwijl het aanbod beperkt is.

“Het aanbod naar jongeren kan beter. Veel van onze activiteiten richten zich op ouders met kinderen tussen 0 en 12 jaar. In de toekomst willen we meer gaan betekenen voor jongeren, door het aanbieden van activiteiten op maat met oog voor welbevinden en geestelijke gezondheid (onder begeleiding van een deskundige).”

8.1 Bereik

Sommige gemeenten richten zich in hun buitenschoolse opvang specifiek op kleuters of nemen **toegankelijkheid bevorderende maatregelen** voor **kleuters** of andere groepen zoals bijvoorbeeld **jong adolescenten**. Zo krijgen bijvoorbeeld tijdens schoolvakanties kleuters extra voorrang bij inschrijving of krijgen kinderen die in de gemeente wonen en/of naar school gaan voorrang net als broers of zussen van reeds ingeschreven kinderen.

“De gemeente organiseert zelf een uitgebreide, gesubsidieerde buitenschoolse kinderopvang en is hierin actief actor. Er zijn circa 300 plaatsen verspreid over vijf vestigingen, elk verbonden aan een lagere school. ... De opvang richt zich hoofdzakelijk op kleuters: op vier van de vijf schooldagen kunnen kleuters terecht in de gemeentelijke opvang. De opvang voor kinderen van de lagere school wordt doorgaans georganiseerd op de school zelf, buiten de gemeentelijke opvangstructuur.”

“Door sterk in te zetten op het BOA-decreet, waar wij een regierol in opnemen, willen we ook de hiaten in de opvang en vrijetijdsbesteding van kinderen opvangen. Er werd bewust gekozen om die doelgroep te verruimen van 2,5 jaar tot 15 jaar, want net voor de jongsten en de jong adolescenten is de vraag soms sterker aanwezig dan dat het aanbod er is. Huis van het Kind kan hierin bijvoorbeeld ook een sleutelpositie bekleden door het overzicht te bewaren en mensen wegwijs te maken in het aanbod.”

Er wordt vanuit een aantal gemeenten actief ingezet op inclusie van **kinderen met extra zorgnoden**. Alle kinderen moeten kunnen deelnemen aan buitenschoolse activiteiten. Zo wordt er speciale aandacht gegeven aan kinderen met een beperking zodat zij ook kunnen deelnemen aan activiteiten.

“De opvang is inclusief met extra aandacht voor kinderen met specifieke ondersteuningsnoden.”

Een aantal initiatieven en actoren waarmee wordt samengewerkt zijn:

- Centrum ‘Inclusieve Opvang’: expertisecentrum voor inclusieve opvang. Ze streven ernaar dat alle opvanginitiatieven hun deuren openzetten voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte.
- Een vzw voor kinderen (tot 21 jaar) met een specifieke zorgbehoefte die kiezen voor een bijzondere aanpak en opvang samen met andere kinderen met bijzondere noden.
- Thuisoppas voor zieke kinderen van verschillende mutualiteiten.

8.2 Gezinnen in een kwetsbare situatie

Gezinnen in een kwetsbare situatie krijgen bijzondere aandacht in het BOA decreet. We zien dat in de beschrijvingen van de gemeenten naar voren komen. Gemeenten geven aan dat ze in de uitwerking van het decreet al veel rekening houden met deze gezinnen.

“Nu gebeurt er wel al veel in dat kader: met name een zeer uitgebreide speelpleinwerking en kampen tijdens de vakanties waar er steeds aandacht is voor toeleiding van kansarme kinderen (hulp bij inschrijving en ten laste name kosten); groepslessen door een psycholoog gericht naar kinderen. Beleid: geen enkel kind mag in de kou blijven staan.”

Er wordt ingezet op **laagdrempelige toegang** en op het **toeleiden** van gezinnen in een kwetsbare situatie naar opvang en vrijetijdsbesteding. De mogelijkheid om decentraal te werken zorgt er bijvoorbeeld voor dat een grotere groep van (kwetsbare) gezinnen bereikt kan worden.

“Voor wat betreft de buitenschoolse opvang tijdens de grote vakantie is men begonnen met de opvang te decentraliseren. Dit betekent dat men tijdens juli en augustus ook in de verschillende deelgemeenten een aanbod van opvang en activiteiten probeert te voorzien. Voor de kleine schoolvakanties is de decentrale opvang er op dit moment (nog) niet.”

“De opvangplaats is afhankelijk van waar je woont of naar welke school je gaat. Er worden ook verschillende activiteiten aangeboden.”

In samenwerking met onder meer het Sociaal Huis en het Huis van het Kind worden gezinnen ondersteund om optimaal gebruik te kunnen maken van het aanbod. Er is ook overleg om de toegankelijkheid te bevorderen. Zo maken sommige opvanginitiatieven deel uit van een lokaal

kansenplatform. Dat zorgt voor een brede samenwerking en betere ondersteuning van gezinnen in kwetsbare posities. Daarnaast wordt er ingezet op communicatiemethoden om gezinnen sneller te bereiken.

Om het aanbod betaalbaar te houden voor alle gezinnen, en in het bijzonder voor **gezinnen in een kwetsbare situatie** worden verschillende **financiële tegemoetkomingen** toegepast of wordt nog bekeken hoe ze die kunnen invoeren (bv. UiTPAS met kansentarief). Het gaat zowel over kortingen of bijzondere tarieven tot gratis toegang tot een of meerdere activiteiten:

- **UiTPAS:** om financiële drempels voor deelname aan sport, jeugd en cultuur te verlagen.
- **UiTPAS met kansentarief:** bv. biedt een **80% korting** op activiteiten zoals sport en cultuur (aanvragers worden meteen geïnformeerd dat ze ook recht hebben op het sociaal tarief in de opvang).
- **Sociaal tarief in de kinderopvang:** automatisch gekoppeld aan het UiTPAS-systeem (50% van de reguliere kostprijs), waardoor administratieve drempels worden weggewerkt.
- **Subsidie voor korte opvang** aan scholen (1 uur voor en na schooltijd), geregeld via de oudercomités.
- **Sociaal tarief bij speelpleinen en sportkampen** (50% korting) voor gezinnen of personen met een verhoogde tegemoetkoming.
- **Sociaal tarief voor vrijetijdsactiviteiten:** bv. gezinnen in een kwetsbare situatie betalen slechts 50% voor sport- en speelactiviteiten.
- **Sociaal tarief bij bijvoorbeeld jeugdbewegingen** en sommige sportclubs (zoals de lokale karateclub).
- **Herwerking van subsidies** voor sportverenigingen met oog op **toegankelijkheid en participatie** via een participatief traject.
- **Gratis toneelvoorstellingen**, kindervoorstellingen aan €4 voor kinderen, €6 voor volwassenen.
- ...

Gemeenten nemen, al dan niet in het verlengde van een omgevingsanalyse of bevraging, een of meerdere financiële maatregelen om de toegankelijkheid van de opvang en vrijetijdsactiviteiten te vergroten:

“Het aanbod moet ervoor zorgen dat zoveel mogelijk kinderen bereikt worden, met een nadruk op kwetsbare kinderen. Socioculturele organisaties moeten ook rekening houden met hun beleidsplan en de voordelen van het kansentarief en de uitpas. Het kansentarief is bedoeld om buitenschoolse activiteiten toegankelijk te maken voor iedereen, met een focus op gezinnen die anders misschien niet in staat zouden zijn om deel te nemen. Het motiveren van gezinnen om een uitpas te verkrijgen speelt hierbij een belangrijke rol, zodat ze kunnen profiteren van kortingen op culturele en sportieve activiteiten.”

“Opstart Uitpas: de gemeente is momenteel aan het bekijken om te werken met de Uitpas, zodat gezinnen die hier nood aan hebben, kunnen deelnemen aan de activiteiten via een kortingstarief.”

8.3 Knelpunten

Een respondent wijst op het gemis van een speelpleinwerking in een van de deelgemeenten. In omliggende gemeenten zijn deze werkingen bijzonder succesvol, ook bij moeilijk bereikbare doelgroepen. De nieuwe beleidsploeg engageert zich om dit te onderzoeken en te bekijken of een lokale speelpleinwerking alsnog kan worden opgestart, met aandacht voor brede toegankelijkheid en doelgroepgericht werken.

9 Welke acties en aanbod?

Net zoals bij de topics 'Visie' en 'Doel van samenwerken' naar voren kwam, is er ook in de beschrijvingen van de acties en het aanbod duidelijk sprake van een breed toegankelijk aanbod én een aanbod dat aansluit bij de talenten en interesses van kinderen.

“Met lokale actoren wordt er dan gestreefd naar een aanbod van activiteiten die toegankelijk is voor iedereen.”

“Verbreiding van het aanbod: het buitenschoolse aanbod is de laatste jaren aanzienlijk verbreed. Van sportieve activiteiten tot culturele en creatieve initiatieven, de gemeente biedt nu een breed scala aan mogelijkheden voor kinderen na schooltijd. Dit maakt het voor ouders makkelijker om passende opvang en activiteiten te vinden die aansluiten bij de interesses en behoeften van hun kinderen. Het aanbod is zo ingericht dat het kinderen zowel ontspanning als ontwikkelingsmogelijkheden biedt.”

“Er is een duidelijke ambitie om kinderen, ook buiten de klassieke opvangmomenten, meer speelmogelijkheden en ontplooiingsmogelijkheden te bieden – op woensdagnamiddag, tijdens naschoolse uren en op schoolvrije dagen. Dit sluit nauw aan bij de bredere visie op lokaal gezinsbeleid.”

De gerapporteerde acties en het aanbod situeren zich bij verschillende werkingen en diensten en organisaties: de voor- en naschoolse opvang, vakantieopvang- en activiteiten, jeugdwerk (bv. lokale jeugdbewegingen zoals Chiro, Scouts, KJ) en culturele organisaties die onder meer instaan voor educatieve programma's en evenementen. Denk aan de bibliotheek (bv. Leeskriebels), de Academie voor muziek en woord, de tekenacademie. Deze diensten, organisaties en verenigingen spelen een belangrijke rol in het aanbod. Gemeenten verwijzen naar de subsidies die ze voor hun lokale werking of specifiek aanbod toekennen en/of naar de inzet op toeleiding naar bijvoorbeeld sport-, jeugd- en cultuuractiviteiten.

“Een specifieke sterkte is de soepele samenwerking op het vlak van jeugd en cultuur. Ook de bibliotheek speelt hierin een belangrijke rol door haar ondersteunende bijdrage aan diverse projecten en activiteiten.”

Daarnaast verwijzen gemeenten naar initiatieven die niet specifiek in de voor- en naschoolse of in het cluster vakantieopvang en -activiteiten gecategoriseerd kunnen worden. Voorbeelden zijn:

- een ‘speelcontainer’ die op evenementen, in de deelgemeenten en de buurten ter beschikking wordt gesteld
- culturele buitenschoolse voorstellingen
- laagdrempelige cultuurprojecten (bv. i.s.m. HvhK),
- laagdrempelige evenementen
- investeringen in speelruimte

9.1 Voor- en naschoolse opvang: de buitenschoolse kinderopvang

Naast scholen die voor en na schooltijd opvang organiseren, nemen lokale overheden een faciliterende rol op voor de organisatie en het aanbod van activiteiten. Er worden bijvoorbeeld lokalen opengesteld voor naschoolse activiteiten zoals muziekles of sport (bv. Basket). Er zijn ook gemeenten die aandacht hebben voor **niet-georganiseerde, vrij toegankelijke, activiteiten**. Zo zijn er gemeenten met een kindvriendelijk label die de speelplaats van de opvanglocatie tijdens het weekend openstellen voor alle kinderen uit de gemeente. De speeltoestellen zijn vrij toegankelijk en er zijn zitbanken onder een afdak voor de ouders voorzien.

“Opdracht om opvang te voorzien tijdens de schooldagen in gemeentescholen (andere scholen organiseren dit zelf), op schoolvrije dagen wordt er voor alle scholen opvang voorzien, en in vakanties ook voor alle scholen.”

“De buitenschoolse kinderopvang biedt 350 opvangplaatsen tijdens het schooljaar aan in de voor – en naschoolse kinderopvang. Deze plaatsen zijn verspreid over het grondgebied.”

“De buitenschoolse opvang (BOA) biedt opvang en activiteiten voor kinderen na schooltijd, waarbij zowel ontspanning als educatie centraal staan.”

“In X wordt buitenschoolse opvang niet enkel aangeboden als opvangplaats, maar ook als een stimulerende omgeving waar kinderen verschillende talenten kunnen ontdekken. Zo worden er na schooltijd sport- en cultuurnamiddagen georganiseerd in samenwerking met de sportdienst, kunstacademie of verenigingen die actief zijn in onze gemeente. Met de nieuwe regierol BOA wordt hier verder op ingezet en sterker en meer overkoepelend uitgebouwd.”

“In samenwerking met de lagere scholen een gevarieerd activiteitenaanbod voor kinderen na schooltijd. Dit aanbod is niet alleen gericht op sport en spel, maar ook op creatieve en educatieve initiatieven zoals academies voor muziek, kunst en wetenschap. Door dit aanbod per lagere school te organiseren, wordt het voor ouders gemakkelijker om hun kinderen in te schrijven voor activiteiten die dichtbij huis plaatsvinden, wat de drempel voor deelname verlaagt en de betrokkenheid van kinderen vergroot.”

Sommige gemeenten hebben een kwaliteitslabel voor hun buitenschoolse opvang. Een gemeente geeft aan dat de buitenschoolse opvang wordt gezien als een onderdeel van de vrije tijd. Kinderen mogen soms zelf kiezen waarmee ze spelen, maar er worden ook begeleide, vrijblijvende activiteiten aangeboden, zoals creatieve ateliers en kennismaking met externe partners (zoals politie, brandweer,

lokale verenigingen, cultuurpartners...). In een van de gemeenten is er een **gelijk prijsbeleid** voor de buitenschoolse opvang.

9.2 Vakantieopvang en -activiteiten

De gerapporteerde 'opvangplaatsen' tijdens vakantieperiodes, betreffen een mix van sport- en bewegingsactiviteiten, creativiteit, fantasiespel en uitstappen en in sommige gemeenten een specifiek aanbod voor tieners.

“De gemeentelijke dienst Vrije Tijd organiseert elke schoolvakantie dagactiviteiten voor kinderen.”

“Tijdens elke schoolvakantie probeert men kwalitatief en laagdrempelig SPEELaanbod aan te bieden. Hierbij zet men tevens in op het draagkrachtig maken van de animatoren van de speelpleinwerking en wil men voldoende speelplaatsen in de stad aanleggen (park, plein, avontuurlijke speelgelegenheden, sportpleinen).”

“Tijdens schoolvakanties is het programma uitgebreider, met uitstappen naar pretparken, bossen, speeltuinen, kinderboerderijen, enz. Als afsluiter van de zomervakantie is er een feestdag met frietjes, ijsjes, springkastelen, kinderdisco en schmink. Ouders worden vanaf een bepaald uur ook uitgenodigd om mee te genieten.”

“Tijdens de schoolvakanties worden kampen georganiseerd, met de focus op verschillende sporten. Een samenwerking met lokale sportclubs zorgt voor een gevarieerd aanbod. De gemeentelijke speelterreinen en sporthallen zijn beschikbaar.”

“Voor tieners is er x, een organisatie die tijdens de vakantieperiodes diverse activiteiten aanbiedt.”

Uit voorgaande voorbeelden blijkt dat zowel **eenmalige activiteiten voorkomen, als activiteitenreeksen** die zowel in vakantieperiodes als tijdens het schooljaar kunnen plaatsvinden: bv. techniekacademie, kindervoorstellingen aan lage prijs, buitenspeeldag, speelstraten. Een ander voorbeeld zijn Pas Partoe (vrijetijdspas Brussel) en Grabbelpas-activiteiten. De Grabbelpas biedt recreatieve activiteiten aan tijdens schoolvakanties voor kinderen van 6 tot 12 jaar. Het gaat om activiteiten die variëren van sport en spel tot knutselen en uitstapjes.

In verschillende gemeenten wordt door de gemeente of gemeentelijke diensten zelf een vakantieaanbod voorzien:

- **Vakantiekampen**, al dan niet allemaal voorzien van een sociaal tarief.
- **Speelpleinwerking**: laagdrempelig en veelgebruikt initiatief.

“Speelpleinwerking biedt een breed scala aan activiteiten gericht op spel, avontuur en sociaal contact”

“Speelpleinwerking en grabbelpas dragen bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en geven hen de kans om nieuwe interesses te ontdekken, samen te werken en zich te vermaken.”

- **Mobiele speelpleinwerking:** gratis aanbod in paas- en zomervakantie, 6 weken lang, reizend tussen deelgemeenten.
-

“Gratis mobiele speelpleinwerking: 6 weken lang in de zomervakantie en paasvakantie. Deze verhuist van deelgemeente naar deelgemeente, zodat iedereen hier gebruik van kan maken, ook voor zij die zich moeilijk kunnen verplaatsen.”

Daarnaast rapporteren verschillende gemeenten dat ze voor de organisatie van het vakantieaanbod samenwerken met een of meerdere bovenlokale of lokaal-specifieke partners:

- **Ferm Kinderopvang vzw:** opvang voor 2,5- tot 6-jarigen tijdens alle schoolvakanties.
 - **Vakantiewerking** (6-12 jaar): creatieve en sportieve activiteiten begeleid door monitoren.
 - **Lokale sportclubs:** sportkampen.
 - Verenigingen die cultuur aanbieden.
 - **OverKop-huis:** toegankelijke plek met ontspanning en eerstelijns hulp (psycholoog, jeugdwerker, welzijnswerker)...
-

“De gemeente gaat actief de samenwerking met verenigingen organiseren die sport- en cultuuractiviteiten organiseren voor kinderen buiten de schooluren.”

Sommige gemeenten voorzien in vakantieperiodes **gecentraliseerd vervoer tussen opvang- en vrijetijdsinitiatieven**. Dat vergemakkelijkt deelname.

Andere gemeenten dragen financieel bij in de organisatie van het aanbod: ze voorzien bijvoorbeeld subsidies voor lokale organisaties en verenigingen, bieden een 100% terugbetaling tot €250/jaar voor het volgen van een monitoren cursus bij erkende organisaties en/of jongeren kunnen via **monitorcursussen** (vanaf 16 jaar) een vakantiejob opnemen als begeleider.

9.3 Knelpunten

Een meermaals terugkerend knelpunt is het **aanbod- en capaciteitstekort**. Dat geldt zowel voor de voor- en naschoolse opvang op schooldagen als voor het aanbod op vakantieperioden.

“Voorschoolse en naschoolse kinderopvang wordt momenteel niet georganiseerd. Wel is er buitenschoolse opvang op woensdagnamiddag, pedagogische studiedagen en facultatieve verlofdagen. De vraag naar deze opvang is echter bijzonder groot, met lange wachtlijsten tot gevolg. De organisatie ervan is sterk afhankelijk van de beschikbare locatie en het aantal begeleiders. Het huidige aanbod is dus volledig afgestemd op de scholen, maar biedt onvoldoende capaciteit om aan de stijgende vraag te voldoen.”

Verschillende gemeenten voerden een bevraging bij burgers, gebruikers en/of lokale actoren uit (cf. supra). Daaruit komen de volgende tekorten en uitdagingen naar voren:

- Tekort aan opvang op woensdagnamiddag en tijdens pedagogische studiedagen
- Vraag naar meer lokale speelpleintjes in de deelgemeenten
- Mobiliteitsprobleem (in het bijzonder voor gezinnen in een kwetsbare situatie) om gebruik te kunnen maken van het aanbod (bv. zomerschool en andere projecten), grote spreiding in het grondgebied (bv. tot een half uur rijden van de ene naar de andere kant van de stad)
- Stijgende instroom van anderstalige kinderen, wat leidt tot grotere vraag naar zomerschool en taalondersteuning

Een aantal gemeenten geven aan dat ze zich met een of meerdere aanbod-knelpunten aan de slag zien te gaan. Zo zal een gemeente verder onderzoek doen naar het logistiek mobiliteitsprobleem aan de hand van drie scenario's (inclusief kostprijsberekening) om zo alsnog een *“doorgaande lijn en gelijkwaardige kansen voor elk kind, ongeacht de woonplaats”* te kunnen realiseren.

Niet alle leemtes zien gemeenten zich weg te werken. Dat brengt ons terug bij de eerder gesignaleerde beperkte financiële middelen die de uitvoering van een op de lokale noden afgestemd beleid belemmeren. Ook leemtes en besparingen in andere domeinen (bv. mobiliteit: onbestaand of verminderd aanbod van het openbaar vervoer) laten niet toe om de ervaren opvangleemtes te ondervangen.

Inzake het aanbod dienen zich naast de beperkte financiële ruimte, het capaciteits- en het mobiliteitsprobleem nog de volgende organisatorische en inhoudelijke leemten aan:

- Tekort aan beschikbare ruimte voor opvang en speelvoorzieningen
- Gebrek aan interne communicatie over wat bestaat > men wil meer zicht krijgen:
 - Op een optimaal vrijetijdsaanbod voor mensen met een beperking of ziekte
 - Hoe een inclusief aanbod verder uitbouwen? Welke mogelijkheden zijn er?

9.4 Sterktes

Uit een burgerbevraging in een gemeente bleek een rijk en gevarieerd aanbod aan activiteiten. Uit een andere burgerbevraging rond de activiteiten kwamen deze resultaten:

- Uit de **Stadsmonitor** blijkt dat de stad goed scoort op het vlak van activiteiten voor kinderen, jongeren en senioren – telkens boven het Vlaamse gemiddelde.
- Er is een **actief verenigingsleven** en sterke samenwerking tussen scholen, sport, jeugdwerk en cultuur.
- Elke school beschikt over een eigen sporthal die ook na schooltijd wordt gebruikt voor naschoolse activiteiten.
- De aanwezigheid van een zeer actieve **Gezinsbond** versterkt het sociale weefsel in de stad.
- De visie op **buurtgericht werken** wordt ook doorgetrokken naar de deelgemeenten en satellietdorpen: men streeft naar voldoende voorzieningen en lokale levendigheid in elke buurt.

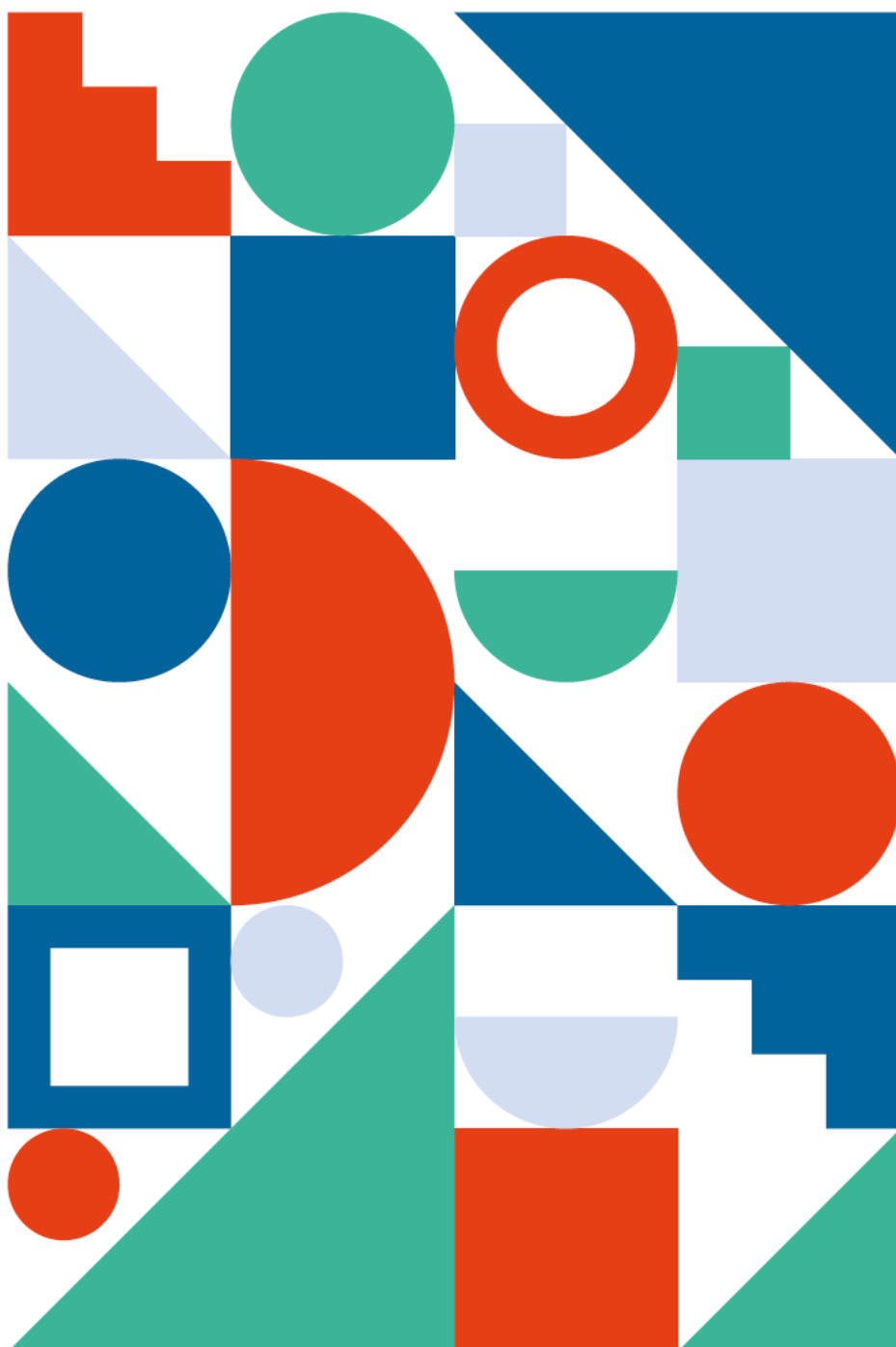
10Bronnen

Conceptnota Decreet buitenschoolse opvang en activiteiten (BOA). Mededeling aan de Vlaamse Regering. VR 2025 2802 MED.0070/1. De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en gelijke kansen. <https://themis.vlaanderen.be/files/0adcb500-f5ef-11ef-85e5-49bbd5f7697a/download?name=VR%202025%202802%20MED.0070-1%20Conceptnota%20BOA%20-%20mededeling.pdf&content-disposition=inline>

Decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en activiteiten (BOA) (2019, 3 mei) [In werking getreden 1 januari 2021].
<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031846&geannoteerd=false>

www.opgroeien.be/aanbod/buitenschoolse-opvang-en-activiteiten/over-boa

www.opgroeien.be/over-opgroeien/projecten/buitenschoolse-opvang-en-activiteiten/inspiratiekader

Odisee
DE CO-HOGESCHOOL

Kenniscentrum Gezinswetenschappen

Huart Hamoiriaan 136, 1030 Schaarbeek

facebook.com/gezinswetenschappen

twitter.com/gezinswetensch

kczgezinswetenschappen.odisee.be | odisee.be